

Мазур Юрій

к.е.н., старший викладач

Уманський національний університет садівництва

м. Умань

Особливості та перспективи обліку в будівництві

***Анотація.** В сучасних складних економічних умовах пов'язаних з енерго- та ресурсозбереженням, ефективне господарювання постало перед вибором: розумне використання наявних виробничих потужностей та реконструкцію діючих підприємств, або будівництво нових потужностей.*

***Ключові слова:** облік, будівельна діяльність, витрати.*

Актуальність теми. Будівництво, як галузь має свої особливості відображення операцій в бухгалтерському обліку. При веденні бухгалтерського обліку в будівельних підприємствах крім найважливішого завдання обліку – формування статей витрат при виконанні та реалізації робіт, доцільно дотримуватися певних правил, що стосуються оподаткування, неправильного визначення собівартості у будівництві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Нормативне забезпечення бухгалтерського обліку в будівельній галузі розглядаються в працях Н.Б. Іщенко, управлінням витратами в будівництві розглядає російський вчений А.Н. Асаул, особливості обліку в будівництві та його відмінності від інших галузей показують в своїх працях Ф.Ф.Бутинєць та В.П. Загородний.

Метою дослідження є особливості обліку при проведенні робіт в будівництві.

Напрямки та об'єкти сучасної вітчизняної будівельної діяльності залишаються традиційними: житлове і цивільне будівництво (житлової нерухомості, цивільних об'єктів, та інфраструктури), комерційна нерухомість (об'єкти комерційної нерухомості, нежитлові будинки), промислове будівництво (промислові будівлі та склади), інженерні споруди.

Статистичні дані показують, що незважаючи на зниження індексу будівельної продукції, який у 2013 р. становив 85,5% порівняно з 2012 р., вітчизняний ринок підтверджує тенденції щодо нового будівництва. Із загальної суми 58,9 млрд. грн., у 2013 р. від загального обсягу виконаних будівельних робіт підприємствами України, 81,4% передбачали нове будівництво, реконструкцію та технічне переозброєння. Об'єми робіт по капітальному і поточному ремонтах становили

11,2% та 7,4% відповідно (табл.1).

Таблиця 1. Структура будівельних об'єктів в Україні

Будівельний об'єкт	Січень - листопад 2013 р. до січня - листопада 2012 р.	Грудень 2013 р. до грудня 2012 р.	2013 р. до 2012 р., %
Будівництво в цілому	85,7	83,9	85,5
Будівлі:	91,2	86,6	90,7
з них: житлові	108,5	93,4	106,6
нежитлові	83,6	83,5	83,6
Інженерні споруди	81,2	81,5	81,2

Ситуація залишається аналогічною і в новому 2014 році. Нове будівництво, реконструкція та технічне переозброєння за січень склали 82,4% від загального обсягу виконаних будівельних робіт, капітальний і поточний ремонти – 8,7% та 8,9% відповідно [1].

Географія галузі розширюється з урахуванням подальшого комплексного розвитку економічних районів та областей України, забезпечення повного виконання обсягів будівельно-монтажних робіт. Проте сьогодні найбільш перспективними є регіони, виконують рекреаційну функцію (табл. 2).

Таблиця 2. Індекси будівельної продукції та обсяги виконаних будівельних робіт за регіонами

Регіон (область)	Січень- листопад 2013 р. у % до січня- листопада 2012 р.	2013 р. у % до 2012 р.	Виконано будівельних робіт за 2013 р.	
			млн.грн.	у % до за- гального обсягу
Україна	85,7	85,5	58879,8	100,0
Автономна Рес- публіка Крим	100,9	96,0	2143,9	3,6
Івано- Франківська	118,9	116,6	1265,3	2,2
Київська	100,7	93,4	2948,4	5,0
Одеська	101,2	110,6	4182,7	7,1
Херсонська	115,1	111,4	540,9	0,9
Черкаська	119,6	114,9	840,3	1,4
м. Севастополь	111,1	106,4	458,3	0,8

Як видно із даних табл. 2 лише 7 регіонів (25,9 %) із 27 збільшили обсяги будівельних робіт. Загальний обсяг будівельних робіт в названих регіонах становить 21 %, що говорить про невисоку будівельну активність.

Ведення обліку в будівництві регламентується (П(С)БО 18 "Будівельні контракти"», «Загальними умовами укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві», «Про затвердження типових форм первинних документів з обліку в будівництві», «Методичними рекомендаціями з формування собівартості будівельно-монтажних робіт». Незважаючи на те, будівельна організація самостійно визначає власну облікову політику та порядок організації бухгалтерського обліку, існують спільні особливості при обліку витрат на виконання будівельно-монтажних робіт [2].

Крім зовнішніх чинників (економічна криза, валютна нестабільність, відсутність дешевих кредитів, інфляційні процеси), які є основними, на скорочення будівельних робіт впливають:

- значні терміни будівельного виробництва, через що накопичуються великі обсяги незавершеного будівництва, а враховуючи інфляційні процеси – зростає собівартість будівництва;
- для будівельного виробництва характерна висока трудомісткість робіт, що призводить до збільшення вартості робіт, що в окремих випадках призводить до порушення фінансової дисципліни;
- будівельне виробництво знаходиться в значній залежності від управлінської виробничо-технічної комплектації, засобів механізації і автоматизації, роботи торговельно-посередницьких баз, функціонування систем розрахунків та фінансування;
- через відсутність місць збереження ТМЦ знижується контроль за витратами матеріальних цінностей;
- чітке розмежування між природними втратами і втратами безгосподарності через зміну кліматичних умов, які призводять до додаткових витрат матеріальних цінностей.

Вище приведені фактори підтверджують необхідність постійного контролю за рівнем витрат виробництва і незавершеного будівництва, визначення собівартості будівельної продукції. Наведені функції при проведенні будівельних робіт успішно виконує бухгалтерський облік основними завданнями якого в будівельних організаціях є:

- 1) забезпечення достовірною інформацією про господарські процеси та фінансові результати всіх користувачів інформації, відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій на підставі затвер-

джених правил ведення документообігу з урахуванням особливостей діяльності;

2) забезпечення функціонування системи контролю за наявністю та рухом будівельних матеріалів, інших активів та зобов'язань будівельного виробництва, ефективного використання трудових, матеріальних, фінансових ресурсів відповідно до норм та нормативів;

3) формування відповідної інформації з метою недопущення негативних явищ у фінансово - господарській діяльності будівельного підприємства, мобілізація та виявлення внутрішніх резервів за рахунок застосування системи рахунків, реєстрів аналітичного обліку та способів реєстрації й узагальнення наявної інформації та оброблення облікової інформації;

4) розроблення облікової номенклатури об'єктів калькулювання.

Підготовка до виконання будь-яких будівельних робіт передбачає ряд витрат, які неминуче впливають на собівартість об'єкта. Замовнику будівництва слід врахувати витрати, які будуть понесені на розробку робочого проекту та його затвердження, створення проектно - кошторисної документації (ПКД) та експертного звіту по ній.

Як показує сучасна практика діяльності вітчизняних будівельних організацій, початок будівництва завжди супроводжується внесенням авансових платежів для закупівлі матеріалів (крім державних установ). Оскільки витрати на будівельні матеріали, які становлять близько 60 % загальної вартості будівництва, мають тенденцію до зростання, то скорочення додаткової вартості можна досягти за рахунок укладення довгострокових угод на придбання будівельних матеріалів, впровадження ефективніших матеріалів, з вищими експлуатаційними характеристиками (міцність, довговічність), широкого використання заміників тощо.

Ще однією особливістю в обліку будівельних робіт, є формування фонду оплати праці, який базується, згідно чинного законодавства, на державних будівельних нормах (ДБН), що постійно оновлюються. Тому важливо, щоб в умовах обмеження коштів на проведення будівельних і монтажних робіт, використовувати всі можливі резерви для їх економії [3].

Замовнику потрібно бути готовим, в разі довготривалого будівництва, до зростання собівартості об'єкта.

Ще однією особливістю обліку будівельних робіт є оформлення первинних документів (№ КБ-2в "Акт приймання виконаних підрядних робіт" та № КБ-3 "Довідка про вартість виконаних підрядних робіт"), які підтверджують понесені витрати. Адже лише в разі правиль-

ного оформлення первинних документів підприємство має право включити суми понесених витрат у складі валових витрат в податковому обліку та у складі витрат виробництва в бухгалтерському обліку підприємства [4].

Тому Замовнику необхідно вимагати від Виконавця відповідного оформлення первинних документів, інакше фактична собівартість будівельних робіт, а саме в частині непродуктивних витрат (у т. ч. штрафи, пені, неустойки тощо) може зрости [5].

Певна специфіка формування витрат є і при застосуванні будівельної техніки і механізмів.

Перспективи розвитку будівельного комплексу пов'язані з вирішенням таких проблем:

- розширення участі підприємств недержавних форм власності у здійсненні будівельних і монтажних робіт забезпечує суворіший контроль за використанням коштів, поліпшенням якісних характеристик споруджуваних об'єктів, скороченням термінів будівництва;

- активне впровадження різних форм власності – дослідження показують, що в структурі джерел фінансування будівельних робіт зменшується частка державних коштів і невпинно зростає частка коштів підприємств недержавних форм власності;

- застосування сучасних будівельних технологій, серед яких збільшення обсягів випуску нових будівельних матеріалів, ефективних збірних будівельних елементів, легких та економічних великомірних конструкцій і виробів поліпшеної якості, а також, підвищення якості виробів для будівництва;

- підвищення технічного рівня на підприємствах усіх ланок комплексу за рахунок реконструкції технічної бази промисловості будівельних матеріалів, подальша механізація та автоматизація технологічних процесів;

- збільшення потужності будівельної ланки та підвищення її конкурентоспроможності для закріплення на вітчизняному ринку будівельних послуг;

- активне розширення сировинної бази комплексу за рахунок використання величезних обсягів відходів промислового виробництва, комплексне використання сировини, ширше впровадження матеріалів супутнього видобутку, вторинної сировини;

- зниження техногенного навантаження на природне середовище та зменшення рівня забруднення його компонентів;

➤ застосування в будівельних організаціях автоматизованих систем бухгалтерського обліку, що дозволить систематизувати витрати будівництва, які відповідатимуть сучасним стандартам.

Висновки. Суб'єкти – організації, що планують замовляти та проводити будівельну діяльність мають дотримуватися принципів ведення обліку, які передбачаються Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, формувати спільну політику обліку витрат та їх економії, не допускати формування додаткових непродуктивних витрат.

Список використаних літературних джерел:

1. Виконання будівельних робіт в Україні за 2013 рік./ Експрес-випуск Державної служби статистики України від 17.01.2014 № 25/0/03.6вн-14. –[Електронний ресурс]. Режим доступу до джерела: www.ukrstat.gov.ua.

2. Іщенко Н.Б. Бухгалтерський облік у будівництві [Електронний ресурс] / Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Науково-популярний журнал. – 2010. – №1. – С. 53-62. Режим доступу до джерела: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nivif/2010_1/08.pdf.

3. Правила визначення вартості будівництва (ДБН Д.1.1 — 1-2000), затверджені наказом Держбуду України від 27.08.2000 р. № 174 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. Режим доступу до джерела: <http://dbn.at.ua>.

4. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно - монтажних робіт від 31.12.2010 № 573 [Електронний ресурс]. Режим доступу до джерела: [http://msmeta.com.ua/file/Metoduchni %20rekomen - dazii.pdf](http://msmeta.com.ua/file/Metoduchni%20rekomen-dazii.pdf).

5. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 № 996-XIV (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. Режим доступу до джерела: [http://zakon.rada.gov.ua / cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14).

6. Римар Г. Специфіка формування витрат у будівництві / Г. Римар. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.library.tane.edu.ua/images/naukvydannya/grIwOO.pdf>.